30.5.2017 Luke 1692/00 00 02 00/2017

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunnan kutsu 18.5.2017 (E-kirje)

Luonnonvarakeskuksen asiantuntijana tutkija Tapani Pakarinen 31.5.2017

Muistio Komission asetusehdotuksesta Itämeren lohikannan monivuotiseksi hoitosuunnitelmaksi

Eduskunnan ympäristövaliokunta on viiteviestillään pyytänyt Luonnonvarakeskuksen asiantuntijaa kuultavaksi käsiteltäessä valtioneuvoston selvitystä Komission ehdotuksesta asetukseksi Itämeren lohikannan ja kyseistä kantaa hyödyntävien kalastuksien monivuotisesta suunnitelmasta.

Pyydettynä asiantuntijan muistiona Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Luonnonvarakeskus katsoo, että asetusehdotus on yleisesti ottaen merikalastuksen osalta hyvä ja osittain edesauttaa Itämeren lohikantojen kestävää hyödyntämistä. Se myös määrittelee lohikantojen tavoitetilan ja aikataulun tilan saavuttamiselle. Tämä voi parhaimmillaan selkeyttää Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) tieteellisen neuvonannon laadintaa Itämeren lohikannoille.

Jokikohtaiset hoitosuunnitelmat

Luonnonvarakeskus katsoo asetusehdotuksen puutteeksi sen, ettei siinä mainita jokikohtaisia lohikantojen hoitosuunnitelmia. Lohen elämänkierrosta olennainen osa tapahtuu jokialueilla ja jokikalastus voi verottaa kantaa voimakkaasti, minkä takia vain mereen rajattu hoitosuunnitelma ei riitä turvaamaan asetusehdotuksessa määritetyn lohikantojen tavoitetilan saavuttamista. Luonnonvarakeskus on tietoinen, että sisävesien kalastuksen säätelyä ei haluta viedä EU:n

Luonnonvarakeskus
Viikinkaari 4, PL 2
00791 Helsinki
Puhelin 029 532 5300
kirjaamo@luke.fi
www.luke.fi

Naturresursinstitutet
Viksbågen 4, PB 2
00791 Helsingfors
Telefon 029 532 5300
kirjaamo@luke.fi
www.luke.fi

Natural Resources Institute Finland
Viikinkaari 4, P.O. Box 2
FI-00791 Helsinki, Finland
Phone +358 29 532 5300
kirjaamo@luke.fi
www.luke.fi

lainsäädäntöön, mutta katsoo tärkeäksi että jäsenvaltiot varmistaisivat omalla lainsäädännöllään ja jokikohtaisilla hoitosuunnitelmilla EU:n hoito-ohjelman rinnalla alueillaan lisääntyvien lohikantojen elpymisen asetusehdotuksessa mainittuun tavoitetilaan tai tavoitetilassa pysymisen. Lisäksi kansallisissa hoito-ohjelmissa olisi tärkeää sovittaa yhteen ja tarkastella yhtenä kokonaisuutena meri- ja jokikalastuksen säätelyä ja jokialueilla luonnonvaraisen poikastuotannon kasvattamiseksi tehtäviä toimenpiteitä, kuten kunnostuksia ja vaellusesteiden poistamisia.

Kaksi säätelyaluetta

Asetusehdotus säilyttää Itämeren jaon kahteen lohenkalastuksen säätelyalueeseen, Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden alue sekä Suomenlahti. Lohien vaelluksesta kuitenkin tiedetään, että Suomenlahden alueen jokien lohet vaeltavat osittain Itämeren pääaltaalle syönnökselle ja ovat siellä kalastuksen kohteena. Vastaavasti Pohjanlahden jokikantojen lohet muodostavat merkittävän osan Suomenlahden rannikon lohisaaliista. Tämän takia Luonnonvarakeskus katsoo, että Itämeren jakaminen kahteen erilliseen säätelyalueeseen on biologisesta näkökulmasta keinotekoinen ja kummankin säätelyalueen lohenkalastuksesta päätettäessä tulisi ottaa huomioon vaikutukset toisen säätelyalueen lohikantoihin.

Lohikantojen tavoitetilan viitearvo

Asetusesityksessä asetetaan lohikantojen tilan tavoitteeksi suurimman kestävän tuoton taso (MSY=maximum sustainable yield). ICES katsoo tämän biologisesti kestäväksi kannan vähimmäiskooksi. Asetusesityksessä vaelluspoikastuotantona mitattavalle MSY:n mukaiselle kannan koolle käytetään vertailuarvoa 80% kannan suurimasta mahdollisesta vaelluspoikastuotannosta. Seuraavan kahden vuoden kuluessa ICES tulee kehittämään Itämeren lohikanta-arvioinnissa kantakohtaisten emokanta-rekryytti -funktioiden parametrisointia ja arvioimaan uudistetulla menetelmällä jokikantakohtaisesti viitearvot MSY:n mukaisella kannan koolle. Kantakohtaiset MSY:n mukaiset viitearvot tulevat eroamaan jokien välillä ja niiden odotetaan yleensä sijoittuvan 50%-80% välille suurimmasta mahdollisesta poikastuotannosta. Tämän seurauksena nyt ehdotettu 80% viitearvo voi uudistuksen jälkeen tarkoittaa monen jokikannan kohdalla MSY:n mukaista kannan kokoa selvästi suurempaa kannan kokoa. Vaikka tätä voidaan pitää kestävän kannan hoidon kannalta turvallisena tavoitteena, se voi toisaalta joidenkin jokikantojen kohdalla olla haasteellista saavuttaa. Lisäksi Luonnonvarakeskus muistuttaa, että toistaiseksi arviot Baltian maiden ja Suomenlahden lohikantojen suurimmista mahdollisista poikastuotannoista perustuvat asiantuntija-arvioihin ja ovat epävarmempia kuin muiden alueiden lohikantojen analyyttiseen kanta-arviomalliin perustuvat arviot. Luonnonvarakeskus katsoo, että hoito-ohjelmaan olisi tarpeellista jättää mahdollisuus tarkistaa MSY:n mukaista tavoitetilan viitearvoa ja ottaa käyttöön lohikantakohtaiset viitearvot siinä vaiheessa, kun ICES pystyy ne määrittämään.

Aikaikkuna kantojen tavoitetilan saavuttamiselle

Asetusehdotus määrittää viiden vuoden aikaikkunan ensin 50% tuottotason ja sitten toiset viisi vuotta 80% tuottotason saavuttamiselle. Tilatavoitteiden viitearvoihin liittyvistä edellä mainituista kysymyksistä huolimatta Luonnonvarakeskus katsoo, että vaelluspoikastuotantoa tavoitteen toteutumisen perustana käytettäessä viiden vuoden aikaikkuna on ahdas, sillä siinä ajassa ehditään säädellä Pohjois-Itämeren lohikannoissa ainoastaan yhtä kutuvuosiluokkaa ja Etelä-Itämeren lohikannoissa 2 kutuvuosiluokkaa, jotka vaikuttavat aikajakson päässä mereen vaeltavaan vaelluspoikasvuosiluokkaan. Tämän takia tavoitteen saavuttaminen esitetyssä aikataulussa vaatisi erittäin voimakasta kalastuksen rajoittamista heti ohjelman alussa ja siitä huolimatta tulisi myös varautua viiveeseen kannan koolle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Sen sijaan, mikäli

kannan tilan tarkastelu kiinnitettäisiin viiden vuoden tavoitteella saavutettavaan kutukannan kokoon, se kasvattaisi aikaikkunaa ja reaalisia mahdollisuuksia tavoitteiden saavuttamiseen, sillä vaelluspoikaset tulevat mereen 3-4 vuotta kutuvuoden jälkeen.

Ehdotuksen mukaan tavoitteen saavuttamista tarkastellaan pienten jokien kohdalla kolmen parhaan vuoden keskiarvona viidestä vuodesta, mitä Luonnonvarakeskus pitää tarkoituksenmukaisena, sillä etenkin pienissä jokivesistöissä ympäristöolosuhteet vaihtelevat vuosittain ja synnyttäen vaihtelua poikastuotantoon. Pienten jokien luokittelemiseksi ehdotettu valuma-alueen pinta-ala (alle 1000 km2) ei todennäköisesti päde koko Itämeren alueelle vaan vaihtelee Itämeren eri osien välillä, minkä takia myös muita perusteita tulisi harkita jokien luokittelemiseksi ao. tarkoituksessa. Perusteeksi voitaisiin harkita esimerkiksi sitä, jos joessa on havaittu esiintyvän kuivia syksyjä, jotka huomattavasti heikentävät kutunousua.

Kalastuskuolevuuden arvo F=0,1 ja siitä joustaminen

Asetusehdotuksessa esitetään joustoa kasvattaa merikalastuskuolevuutta silloin kun lohikannat ovat vahvistuneet tavoitetasoon. Kalastuskuolevuus voitaisiin ehdotuksen mukaisesti asettaa arvoon, joka suurella todennäköisyydellä turvaisi kantojen säilymisen tavoitetasossa. Luonnonvarakeskus katsoo, että kannan tilan ennustaminen ei toistaiseksi ole kaikkien lohikantojen osalta mahdollista tällaiseen sääntöön tarvittavalla tarkkuudella. Esimerkiksi Baltian maiden lohikannoille ei ole tietoaineistoissa olevien puutteiden takia vielä näköpiirissä näin tarkkaa laskentamahdollisuutta. Myöskään Suomenlahden lohikannoille ei toistaiseksi voida laskea kalastuskuolevuusarviota analyyttisen kanta-arvion puuttumisen takia, mutta 3-5 vuoden kuluessa alueen lohikannoille on kuitenkin näköpiirissä kanta-arvion kehittäminen valmiiksi. Luonnonvarakeskus haluaa myös muistuttaa että Itämeren lohen kalastuskuolevuuden asettaminen tietyn suuruiseksi – varsinkaan sillä tavoin miten se esitetään toteutettavaksi – ei pohjaudu tieteelliseen neuvonantoon. Perusongelmana tässä säätelyssä on, että kalastuskuolevuus asetetaan sekakantakalastukselle, jonka kohteena on hyvin eri tavoin kalastusta kestäviä lohikantoja.

Vapaa-ajankalastus merellä

Merellä tapahtuva vapaa-ajankalastus ja sen muutokset ovat yhä keskeisemmässä roolissa lohikantojen tilan kehityksessä. Vapaa-ajankalastuksen saalis vaikuttaa ammattikalastukselle jaettavaan saalisosuuteen. Asetusehdotukseen ei sisälly vapaa-ajankalastuksen säätelyä, vaikka vapaa-ajankalastus vaikuttaa osaltaan hoito-ohjelmassa asetetuttujen lohikantojen tilatavoitteiden saavuttamiseen.

ICES:n alustavan arvion mukaan vapaa-ajankalastuksen vuotuinen meriuistelusaalis oli 35000 lohen suuruusluokkaa vuosina 2014–2016. Muun vapaa-ajankalastuksen saalis meressä oli samaan aikaan arviolta noin 12000 lohta ja jokisaalis noin 38000 lohta vuodessa. Ammattikalastuksen tilastoitu lohisaalis saalis oli noin 78000 lohta vuonna 2016.

Muistion valmisteluun ovat osallistuneet Tapani Pakarinen, Atso Romakkaniemi, Henni Pulkkinen ja Ari Leskelä Luonnonvarakeskuksesta.